

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. CXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

EPIST. CXV.

CONTRA nimis sermonis aut stili anxios: & minuti hoc animi esse. Cum fiducia scribendum loquendumque, sine quaesito ornatu. Quem in animo potius spectata. O qualis ille, ubi Virtutes eum excoluerunt: omnes in amorem rapiat, si conspici possit. At externus iste splendor falsus, aut nihili est: item aurum omne & pecunia, qua miramur. Non faciunt hæc felices, aut securos: imò & miseros, & miserandos.

NIMIS anxium esse te circa verba & compositionem, mi Lucili, nolo: habeo maiora quæ cures. Quære quid scribas, non quemadmodum: & hoc ipsum, non ut scribas, sed ut sentias: ut illa quæ senseris, magis applices tibi, & veluti signes. Cuiuscumque orationem videris sollicitam & politam, scito animum quoque non minus esse pusillum occupatum. Magnus ille remissius loquitur, & securius: quæcumque dicit, plus habent fiduciæ, quam curæ. Nosti complures iuvenes, barbâ & comâ nitidos, de capsulâ totos: nihil ab illis speraueris forte, nihil solidum. Oratio vultus animi est: si circumtonsa est, & fucata, & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. Non est ornamentum vitile, concinnitas. Si nobis animum boni viri liceret inspicere, ô quàm pulchram faciem, quàm sanctam, quàm ex magnifico placidoque fulgentem videremus? hinc iustitiâ, illinc fortitudine, hinc temperantiâ, prudentiaque lucentibus. Præter has frugalitas, & continentia, & tolerantia, & libertas, comitasque, & (quis credat?) in homine rarum humanitas bonum, splendorem illi suum affunderent. Tum providentia, tum elegancia, & ex istis magnanimitas eminentissima, quantum, dii boni, decoris illi, quantum ponderis, gravitatisque adderent? quanta esset cum gratiâ auctoritas? Nemo illum amabilem, qui non simul venerabilem diceret. Si quis viderit hanc faciem altiore fulgentioreque, quàm cerni inter humana consuevit, nonne velut numinis occursum obstupefactus resistat, & ut fas sit vidisse, tacitus preceperit? Tum aduocante ipsum vultus benignitate productus, adoret ac supplicet: & diu contemplatus multum exstantem, supraque mensuram solitorum inter nos adspici, elatam, oculis miti quidem, sed nihilominus viuido igni flagrantibus, tunc demum illam Virgilij nostri vocem verens atque attonitus emittat:

O quam te memorem virgo? namque haud tibi vultus

Mortalis, nec vox hominem sonat. —

Sis felix, nostrumque leues quæcumque laborem.

Aderit, leuabitque, si colere eam voluerimus. Colitur autem non taurorum opimis corporibus contrucidatis, nec auro argentoque, suspenso, nec in thesauros stipe infusa, sed piâ & rectâ voluntate. Nemo, inquam, non amore eius arderet, si nobis illam videre contingeret. Nunc enim multa obstrigillant, & aciem nostram aut splendore nimio percipi-

D

EPIST. CXV. I. ET VELUTI SIGNES.] *Signo impresso munias, ne elabantur, ne eripiantur. Metaphora à vasis, quæ signare solemus custodiâ.*

2. DE CAPSVLA TOTOS.] *Mihi placeat. & est ipsum, quod nositer sermo habet. De arculâ prodire. Scilicet vestes, & quæ munda haberi volumus, capsâ aut arcâ clauduntur: toti ab eâ sunt, quorum habitus sic politus, ut prodire se recenter clamet. Adde De Tranquill. cap. I. Doctissimus tamen Scaliger descalpularato legit: eosque accipit.*

Effluit effuso quis toga laxa sinu.

3. SI CIRCUMTONSA EST.] *Perpolita, curiosè recisa, & velut rotundata. Nam sic in comâ solent. Varro in Fragmento: Alij sunt circumtonsi, & totti atque vinctuli, ut mangonis videantur esse serui.*

4. UT FAS SIT VIDISSE.] *Sollennis in occursum Deorum precatio. Apud Livium lib. I. Proculus conspecto Romulo, venerabundus adstitit, precibus petens, ut contra intuitu fas esset. Et L. Vitellius in Dione, cum Caligula rogasset, Ecquid cum Luna congregientem se vidisset? abiectis in terram oculis, Nam vobis Diis Domine, inquit, solis inter vos licet videre.*

5. AVRO ARGENTOQUE SUSPENSO.] *Interdonaria.*

6. STIPE INFUSA.] *Varro: Diis, cum thesauris assem dant, stipem dicunt. Adde nostrum De Benefic. VII. cap. IV.*

7. OBSTRIGILLANT.] *Obstant, se opponunt. Vide Nonium Marcellum in eo verbo.*

percutiunt, aut obscuro retinent. Sed quemadmodum visus oculorum quibusdam me- A
dicamentis acui solet, & repurgari: sic & nos, si aciem animi liberare impedimentis vo-
luerimus, poterimus perspicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate op-
positâ, & humilitate & infamiâ obiacentibus. Cernemus, inquam, pulchritudinem il-
lam, quamvis sordido obiectam. Rursus æquè malitiam, & ærumnosi animi veternum
perspiciemus: quamvis multus circa diuitiarum radiantium splendor impediatur, & in-
tuentem, hinc honorum, illinc magnarum potestatum falsa lux verberet. Tunc intelli-
gere nobis licebit, quàm contemnenda miremur, simillimi pueris, quibus omne ludi-
crum in pretio est. Parentibus quippe, nec minùs fratribus, præferunt paruo ære empta
monilia. Quid ergo inter nos & illos interest, ⁸ vt Aristo ait, nisi quòd nos circa tabu-
las & statuas insanimus, cariùs inepti? Illos reperti in littore calculi leues, & aliquid ha-
bentes varietatis, delectant; nos ingentium maculæ columnarum: siue ex Ægyptiis are-
nis, siue ex Africæ solitudinibus aduectæ, porticum aliquam vel capacem populi cæna-
tionem ferunt. Miramur parietes tenui marmore inductos: cum sciamus quale sit, quòd B
absconditur. oculis nostris imponimus. Et cum ⁹ auro tecta perfundimus, quid aliud
quàm mendacio gaudemus? scimus enim sub illo auro fœda ligna latitare. Nec tantum
parietibus aut lacunaribus ornamentum tenue prætenditur: omnium istorum quos in-
cedere altos vides, ¹⁰ bracteata felicitas est. Inspice, & disces ¹¹ sub istâ tenui mem-
branâ dignitatis, quantum mali lateat. Hæc ipsa res tot magistratus, ¹² tot iudices de-
tinet, quæ magistratus & ¹³ iudices facit, pecunia; quæ ex quo in honore esse cœpit, ve-
rus rerum honor cecidit: mercatoresque & venales inuicem facti, quarimus, non quale
sit quid, sed quanti. Ad mercedem pij sumus, ad mercedem impij. Honeſta, quamdiu
aliqua illis spes inest, sequimur: in contrarium transituri, si plus scelera promittant. Ad-
mirationem nobis parentes auri argenti que fecerunt: & teneris infusa cupiditas altiùs
fedit, creuitque nobiscum. Deinde totus populus in alia discors, in hoc conuenit: hoc
suspiciunt, hoc suis optant, hoc Diis velut rerum humanarum maximum, cum grati vi-
deri volunt, consecrant. Denique eò mores redacti sunt, vt paupertas maledicto pro- C
broque sit, contempta diuitibus, inuisa pauperibus. Accedunt deinde carmina poë-
tarum, quæ affectibus nostris faciem subdant, quibus diuitiæ velut vnicum vitæ de-
cus ornamentumque laudantur. Nihil illis melius nec dare videntur. Dij immorta-
les posse, nec habere.

*Regia solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro.*

Eiusdem currum adspice.

*Aureus axis erat, temo aureus, aurea summe
Curuatura rote, radiorum argenteus ordo.*

Denique quod optimum videri volunt sæculum, aureum appellant. Nec apud tragicos
desunt, qui lucro innocentiam, ¹⁴ salutem, opinionem bonam mutant.

¹⁵ *Sine me vocari pessimum, vt diues vocer.*

An diues, omnes querimus: nemo, an bonus.

¹⁶ Non D

8. VT ARISTO AIT.] *Aristo ille Chius, Zeno-
nis discipulus.*

9. AVRO TECTA PERFUNDIMVS.] *Interiora
tectæ, id est lacunaria, è sequentibus: etsi superiora
etiam solent, & regulas ipsas inaurare.*

10. BRACTEATA FELICITAS.] *Manet in ima-
gine, sicut illic auri tenuis bractea, siue lamina, in-
ducitur: sic in nostrâ istâ felicitate solidum non est,
species tantum & velut crusta.*

11. SVB ISTA TENVI MEMBRANA.] *Allusum
videatur ad dictum Antigonis regis, qui muliercule
admiranti felicitatem eius dixit: O mulier si scias
quantum mali sub fasciâ istâ (diademate) lateat,
nec humiliacem tollas.*

12. TOT IVDICES DETINET.] *In liibus cog-
noscendis & finiendis.*

13. IVDICES FACIT.] *Non tangit ambitum,
aut quòd emerint dignitatem: sed significat ex censu
& opibus fieri, quòd Rome obtinebat.*

14. SALVTEM, OPINIONEM.] *Retineo salu-
tem, etsi libri vacillant. Nam sequentia verba di-
cunt, etiam vitam & salutem sperni pro lucro. Quid
verba? res ipsa cotidie.*

15. SINE ME VOCARI.] *Non sunt vnus
poëta, sed plurium, hi versus: extremi autem Euri-
pidis, vt dicam.*

16. NON

A ¹⁶ Non quare, & unde: quid habeas, tantum rogant.
¹⁷ Ubique tanti quisque, quantum habuit, fuit.
 Quid habere nobis turpe sit, queris? nihil.
 Aut dives opto vivere, aut pauper mori.
 Bene moritur, qui, dum moritur, lucrum facit.

¹⁸ Pecunia ingens generis humani bonum,
 Cui non voluptas matris, aut blanda potest
 Par esse prolis, non sacer meritis parens.
 Tam dulce si quid Veneris in vultu micat,
 Merito illa amores calitum atque hominum mouet.

Cum hi nouissimi versus in tragediâ Euripidis pronunciati essent, totus populus ad eiciendum & actorem & carmen confurrexit vno impetu: donec Euripides in medium ipse profiluit, petens, ut expectarent, viderentque quem admirator auri exitum faceret. Dabat in illâ fabulâ ¹⁹ pœnas Bellerophontes, quas in suâ quisque dat. Nulla enim auaritia sine pœnâ est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrimarum, ô quantum laborum exigiti! quàm misera desideratis, quàm misera partis est! Ad diem quotidianas sollicitudines, quæ pro modo habendi quemque diseruciant. Maiore tormento pecunia possidetur, quàm queritur. Quantum damnis ingemiscunt, quæ & magna incidunt, & maiora videntur! denique ut nihil illis fortuna detrahat, quidquid non acquiritur, damnum est. At felicem illum homines, & diuitem vocant, & consequi optant, quantum ille possidet. Fateor. Quid ergo? tu villos esse condicionis peioris existimas, quàm qui habent & miseriam, & inuidiam? Vtinam qui diuitias appetituri essent, cum diuitibus deliberarent! vtinam honores petituri, cum ambitiosis, & summum adeptis dignitatis statum! profectò vota mutassent: cum interim illi noua suscipiunt, ²⁰ qui priora damnauerant. Nemo enim est cui felicitas sua, etiamsi cursu venit, satisfaciât. Queruntur & de consiliis, & de processibus suis: maluntque semper, quæ reliquerunt. Itaque hoc tibi philosophia præstabit, quo equidem nihil maius existimo: numquam te pœnitebit tui. Ad hanc tam solidam felicitatem, quam tempestas nulla concutiat, non perducent te aptè verba contexta, & oratio fluens leniter. Eant ut volent, dum animo compositio sua constet, dum sit magnus, ²¹ & opinionum securus, & ob ipsa quæ aliis displicent, sibi placens: qui profectum suum vitâ æstimet, & ²² tantum scire se iudicet, quantum non cupit, quantum non timet.

16. NON QUARE ET UNDE.] *Satyricus: Vnde habeas querit nemo, sed oportet habere.*

17. VBIQUE TANTI.] *Idem: — tanti, quanti habeas, sis.*

18. PECUNIA INGENS.] *Hæc ex Euripide sine ipse, sine alius. Græci quidem in Stobæi Ser. LXXXIX.*

D Ω χρυσὴ, δὲ ξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.
 Ὡς ἂν δὲ μήτηρ ἠδονὰς τοιαύτης χει,
 Οὐ παίδες ἀνθρώποισιν, ἀ φίλος πατήρ.
 Εἰ δ' ἢ κ' ἄριστος τοιαύτων ἀφ' ἀλαμοῖς ὄρεσιν.
 Οὐ θαυμάσιον ἔρωτας μύρινας αὐτὴν τρέφειν:
Vertit liberius, sed elegantissimè, & puto, ipse. Moneo, Græcos etiam in IV. libro Athenæi legi, & versus auctiores: sed quem Seneca hic neglexit.

19. POENAS BELLEROPHONTES.] *Si pœtarum est ille Bellerophontes, nescio quid illi cum auro. Ambitione an superbiâ calum affecisse lego, & Pega-*

so iam subuolantem, excussam à Ioue & occisum: de auaritiâ, quæ hic tangitur, querendum est.

20. QUI PRIORA DAMNAUERANT.] *Aliâs, cum priora. Sed ego arbitror fuisse, quos priora. Nam homines damnantur votorum, cum eorum compotes sunt, & debent exsoluere. Sanè hoc dicit Seneca. adè non penitet ambitionis, ut qui votis ad honorem talem venerit, alia suscipiat ut iterum perueniat, altiusq; ascendat. At vulgata lectio penitentiam priorum inducit, minimè hic pro auctoris mente.*

21. ET OPINIONVM SECVRS.] *Quid alij de illo opinentur. Editi tamen olim, & quidam scripti, opinionum suarum securus: quòd planè diuersum esset, signaretq; firmum & certum decretorum.*

22. TANTVM SCIRE SE.] *Id est, Scientiam omnem factis & profectu æstimet: valde aut minus doctum, prout timet, cupit; non timet, non cupit.*